

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Кононець Віти Петрівни на дисертацію Басай (Шуст) Наталії Анатоліївни
«Адміністративно-правовий статус судів апеляційної інстанції в
адміністративному судочинстві»**

Актуальність теми дослідження. Судова влада України як одна з трьох наявних гілок влади, відповідно до положень Конституції України, є інструментом створення належних умов функціонування механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Органи судової влади загалом, а також їх структурні складові – адміністративні суди здійснюють свої повноваження в межах, встановлених Конституцією України та відповідно до законів України, а виключність їх компетенції гарантується законом. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір і будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи, проте найбільший інтерес, на нашу думку, становить функціонування судів апеляційної інстанції саме в адміністративному судочинстві.

Питання дослідження адміністративно-правового статусу окремих елементів структури судової гілки влади актуалізує передусім те, що, наприклад, відповідно до ст. 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», систему судоустрою становлять: місцеві суди; апеляційні суди; Верховний Суд, що своєю чергою розгалужує систему інституцій і механізмів прийняття відповідних рішень на декілька ланок, адміністративно-правовий статус кожної з яких потребує системної оптимізації та вдосконалення.

Крім того, триваюча агресія й форматі широкомасштабного вторгнення Росії на територію України створює ще ширші й більш ґрунтовні передумови для опрацювання основних проблемних питань, пов'язаних з адміністративно-правовим статусом судів апеляційної інстанції України. Водночас характеристика діяльності місцевих судів, а також Верховного Суду наразі досліджується науковцями системно та ґрунтовно, що створює конкурентні умови актуальності й перспективності подальшого наукового аналізу адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в Україні.

Деякі аспекти окресленої проблематики та пов'язані з ними питання досліджували такі вітчизняні дослідники в галузі адміністративного права та супутніх правових галузей, як І. Антипова, Л. Аркуша, Л. Багрій-Шахматов, О. Бандурка, О. Безпалова, Ю. Битяк, М. Бурбика, І. Булик, О. Бусол, І. Бухтіярова, С. Васюк, О. Винник, О. Волох, І. Голосніченко, В. Гудима, Д. Гудима, В. Грохольський, Ю. Дем'янчук, Л. Доля, О. Доценко, О. Дрозд, Є. Зеленський, С. Єсімов, І. Зозуля, Я. Золотарьова, М. Ковалів, О. Копан, А. Куліш, О. Лупало, М. Логвиненко, А. Макаровець, Д. Мартиненко, В. Мельник, О. Музичук, Н. Міняйло, Т. Міщенко, Є. Невмержицький,

І. Орловська, Н. Олефіренко, І. Пастух, М. Плугатир, А. Приведа, Р. Сербин, Л. Савранчук, О. Стрельченко, О. Терехова, С. Шатрава, О. Шевченко та ін.

Автор акцентує увагу на тому, що наукові праці вказаних вчених, не враховуючи їх вагомість, розкривали лише окремі аспекти адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві. Крім того, через ряд змін у законодавстві певні положення або змінилися, або взагалі перестали існувати.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України. *Об'єкт дослідження* – суспільні відносини у сфері забезпечення функціонування судової гілки влади в Україні. *Предмет дослідження* – адміністративно-правовий статус судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Методологія та методика дослідження вибрані вірно. Як вбачається з відповідних положень дисертації, автор володіє методологією наукового аналізу складних проблем теорії і практики юридичної науки.

В процесі дослідження дисертантка, для досягнення поставленої мети, з урахуванням об'єкта і предмета дослідження, використала у роботі загальнонаукові та спеціальні методи, які є засобами наукового пошуку. Їх застосування було обумовлено системним підходом, що дозволяє реалізувати докладний розгляд адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

Результати дисертаційного дослідження Н.А. Басай є аргументованими та переконливими, вони отримані завдяки широкому використанню наукових джерел, емпіричного матеріалу та вмілому використанню різноманітних методів наукового дослідження.

Метою дисертаційного дослідження є надання комплексної теоретико-правової та практико-орієнтованої характеристики адміністративно-правовому статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких задач: дослідити внутрішньоорганізаційну діяльність судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві як об'єкт адміністративно-правового регулювання; сформулювати уявлення про поняття та загальну структуру адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; схарактеризувати роль і місце судів апеляційної інстанції в системі судоустрою України як суб'єктів адміністративного права; визначити структуру й особливості адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; встановити завдання та функції судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; проаналізувати адміністративні повноваження судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; розкрити юридичні гарантії діяльності судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; вивчити зарубіжний досвід правового регулювання адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в

адміністративному судочинстві та можливість його адаптації в Україні; окреслити напрями розвитку правового регулювання адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

В цілому, достовірність й обґрунтованість наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації, забезпечується вдалою і продуманою структурою наукової розробки, логікою викладення матеріалу, потужним масивом емпіричної та джерельної бази.

Структура дисертації є логічно побудованою та ґрунтується на комплексному підході до вирішення проблем адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є переконливими. При їх обґрунтуванні Н.А. Басай використала емпіричні матеріали, а також правові та наукові джерела. Висновки до розділів та загальні висновки дисертації відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Н.А. Басай вміло поєднавши наукову і практичну діяльність, ґрунтовно проаналізувала теоретичний, практичний і законодавчий матеріал, сформулювала на цій основі виважені й слушні висновки, які є вагомим внеском у теорію української криміналістичної та кримінально-процесуальної науки. Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають належний рівень обґрунтованості та достовірності.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків та рекомендацій. Обґрунтовані в дисертаційному дослідженні висновки та рекомендації, що становлять наукову новизну, розроблені відповідно до вимог законодавства України, з дотриманням норм і стандартів академічної доброчесності з метою аналізу наукових категорій і комплексного вивчення основних правових елементів адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

Наприклад, авторкою вперше запропоновано визначення поняття внутрішньоорганізаційної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання, яке запропоновано тлумачити як нерозривно пов'язану з діяльністю суду функцію та завдання, що спрямоване на всебічне забезпечення реалізації завдань у сфері відправлення правосуддя шляхом здійснення всебічного забезпечення діяльності відповідного суду апеляційної інстанції та нижчих судів, що знаходяться на території його обслуговування, оскільки адміністративний суд апеляційної інстанції є не лише судовою установою, яка відправляє правосуддя, а й органом, що в межах власної компетенції надає допомогу та певною мірою координує діяльність судів нижчої ланки, що знаходяться на території його обслуговування і належать до кола предметної діяльності.

Дисертантка напрацювала самостійні наукові узагальнення та висновки, які виносить на захист. Разом із збагаченням теорії адміністративного права вони мають суттєве теоретичне та практичне значення.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в

тому, що дисертація є одним з перших в Україні комплексних досліджень, присвячених адміністративно-правовому статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві в період дії правового режиму воєнного стану в Україні.

Особистий внесок у розвиток відповідно напряму в межах науки адміністративного права полягає в обґрунтуванні найбільш суттєвих положень стосовно визначення фундаментальних понять і категорій, уточнення сутності адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві. Своєю чергою результати дисертаційного дослідження можуть бути використані: для створення теоретико-методологічної бази вдосконалення діяльності судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; у законодавчій діяльності шляхом імплементації положень дисертаційного дослідження до вже чинних законів України та надання пропозицій до законопроектів у сфері забезпечення функціонування судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; у науково-дослідній діяльності – для розширення меж теоретичного осмислення питань, пов'язаних з адміністративно-правовим статусом судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; в освітньому процесі – у межах розроблення спеціальних курсів, підготовки підручників, навчальних посібників, практикумів, оглядів статистики, різноманітних енциклопедичних видань та інших навчальних праць з питань забезпечення діяльності судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; у практичній діяльності – для підвищення ефективності функціонування судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Н.А. Басай на тему «Адміністративно-правовий статус судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві» включає результати власних досліджень здобувачки. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, що свідчить про відсутність порушення академічної доброчесності.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено в десяти наукових публікаціях, серед яких: чотири статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття в іноземному науковому виданні, п'ять тез наукових доповідей, опублікованих за результатами участі в науково-практичних конференціях.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади дослідження адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві**», авторкою: розкривається внутрішньоорганізаційна діяльність судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві як об'єкт адміністративно-правового регулювання; вивчається поняття та загальна структура адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; досліджено роль і місце судів апеляційної інстанції в системі

судоустрою України як суб'єктів адміністративного права.

У другому розділі дисертації «**Зміст адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві**», авторкою: проаналізовано структуру й особливості адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; досліджено завдання та функції судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; вивчено адміністративні повноваження судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; опрацьовано юридичні гарантії діяльності судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

У третьому розділі дисертації «**Шляхи вдосконалення адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві**», авторкою: досліджено зарубіжний досвід правового регулювання адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві та його адаптація в Україні; напрями розвитку правового регулювання адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві.

В цілому дисертаційне дослідження Н.А. Басай відрізняється аргументованістю та достатньою обґрунтованістю запропонованих висновків. Авторкою використано достатньо широкий спектр літературних джерел. Висновки й пропозиції науково обґрунтовані і підтверджені належними інформаційними даними. Все це дозволяє позитивно оцінити рецензовану наукову працю, відзначити її новизну, самостійність виконання, належний теоретичний рівень.

Разом із тим, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Н.А. Басай, слід відзначити в ній й деякі спірні, дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для обговорення під час захисту:

1. У підрозділі 1.1 «Внутрішньоорганізаційна діяльність судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві як об'єкт адміністративно-правового регулювання» дисертантка зазначає, що «Внутрішньоорганізаційна діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання нерозривно пов'язана з діяльністю суду у сфері відправлення правосуддя, хоч і виокремлюється в окремий блок для більш якісного наукового опрацювання. Адміністративний суд апеляційної інстанції є не лише судовою установою, що відправляє правосуддя, а й органом, що в межах своєї компетенції надає допомогу та певною мірою координує діяльність судів нижчої ланки, що знаходяться на території його обслуговування та належать до кола предметної діяльності». В наступному ж Н.А. Басай наводить ряд думок науковців з приводу зазначеного елемента адміністративно-правової характеристики (стор. 39-40 дис.). Однак, запропонований рівень аргументації та здобуті автором висновки, на мою думку мали би бути відображені в параграфі «наукова новизна», або ж ще більш детально у висновках дисертаційного дослідження, оскільки неправильна розстановка акцентів у здобутих дисертантом результатах зводить нанівець фрагменти її новизни.

2. У підрозділі 1.2 «Поняття та загальна структура адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному

судочинстві» акцентується увага на тому, що «є ті гарантії, які, на нашу думку, можна було б віднести до організаційно-управлінського блоку адміністративно-правового статусу. Крім того, існують ті, що спрямовані на реалізацію спеціально-компетенційних елементів. Водночас слід підкреслити, що тією чи іншою мірою всі елементи й блоки адміністративно-правового статусу чітко пов'язуються між собою, оскільки є єдиним і неподільним механізмом.». Вважаємо за потрібне вказати дисертанту на необхідності більш докладного визначення структури гарантій діяльності органів судової влади, саме в умовах дії правового режиму воєнного стану, що може стати подальшим напрямом дослідження.

3. У другому розділі дисертації «Зміст адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві», авторкою проаналізовано структуру й особливості адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві, досліджено завдання та функції судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві, а також вивчено адміністративні повноваження судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві; опрацьовано юридичні гарантії діяльності судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві. Погоджуючись з позицією, щодо визначення змісту адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві, вважаємо за потрібне наголосити на тому, що й інші аспекти такого статусу, так само потребують наукової уваги, як от принципи та обов'язки.

4. Вважаю, що дисертація була б більш практико орієнтованою, якщо б авторкою було запропоновано комплексний проект Закону України щодо внесення змін до основних актів законодавства України, на основі запропонованих позицій, оскільки діяльність органів судової влади в Україні, зокрема й апеляційної інстанції регулюється Законом України «Про судоустрій та статус суддів».

Але висловлені зауваження не впливають на загалом позитивну оцінку роботи та істотно не зменшують її теоретичного та практичного рівня. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-прикладні висновки дисертації забезпечують розвиток теорії адміністративного права, вдосконалюють практику у сфері досліджуваної категорії, а також виступають підґрунтям для проведення подальших наукових досліджень з цієї тематики.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення. Дисертація Басай Наталії Анатоліївни «Організаційно-правові засади дотримання прав і свобод людини і громадянина в діяльності Національної поліції України» є завершеною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного права та практичної діяльності органів судової влади, а саме вирішують проблеми адміністративно-правового статусу судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві. Дисертація є самостійною роботою, пройшла

належну апробацію, її зміст цілком відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності. Оформлення дисертації відповідає встановленим МОН України вимогам.

Тому, дисертація на тему «Адміністративно-правовий статус судів апеляційної інстанції в адміністративному судочинстві», що подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 (Право), є завершеним оригінальним дослідженням, що в повній мірі відповідає вимогам, що встановлюються Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями), наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами та доповненнями) і Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор заслуговує на присудження доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», а її автор **Басай Наталія Анатоліївна** заслуговує на присвоєння ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 (Право) за результатами публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Офіційний опонент:

**Провідний науковий співробітник
відділу організації наукової діяльності
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Віта КОНОНЕЦЬ

Підпис засвідчую:

**Проректор Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України**

Олександр ЮНІН